

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Številka: 060-11-3/2024/13
Ljubljana, 24. 4. 2024

Predlog

Z A P I S N I K

18. seje Komisije Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki je bila v ponedeljek, 5. aprila 2024, v dvorani 3/II, Pomurski sejem - upravna zgradba, Cesta na stadion 2, 9250 Gornja Radgona.

Seja se je začela ob 13.30 uri in se zaključila ob 15.20.

Prisotni:

- predsednik: Branko Tomažič,
- podpredsednik: Anton Medved,
- člani: Bojan Borovnik, Oskar Komac po pooblastilu Saške Kiare Kumer, Jasmina Opec Vöröš in Marko Staroveški.

Opravičena:

- Saška Kiara Kumer.

Ostali prisotni:

- Leon Ravnikar, Gregor Meterc, Urška Snel, Maja Žbogar, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano;
- Roman Žveglič, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije;
- dr. Gorazd Bunc, zainteresirana javnost;
- Alojz Kovšca, Tomislav Kovačič, Lidija Šmigoc, Robert Pregrad, Danilo Drevenšek, Lidija Šmigoc, Dušan Režonja, Marjan Gselman, Nataša Oven, Ludvik Remeper, Lovska zveza Slovenije.

* * *

Komisija je bila sklepčna in je potrdila dnevni red:

- 1. Problematika prodaje kmetijskih zemljišč in gozdov, predvsem v obmejnem pasu, državljanom EU, ki nimajo stalnega oziroma začasnega prebivališča v Sloveniji, in državljanom tretjih držav (Št. 720-03-1/2024)**
- 2. Problematika razlaščenja zemljišč v lasti lovskih družin (Št. 720-03-2/2024)**
- 3. Potrditev zapisnika 17. seje komisije**
- 4. Razno**

Ad 1)

Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je, na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB, 95/09 - odl. US, 21/13 - ZFDO-F, 81/18 - odl. US in 16/23) ter 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23), sprejela naslednje

M N E N J E

k Problematiki prodaje kmetijskih zemljišč in gozdov, predvsem v obmejnem pasu, državljanom EU, ki nimajo stalnega oziroma začasnega prebivališča v Sloveniji, in državljanom tretjih držav (št. 720-03-1/2024/2)

Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: Komisija) se je na 18. seji 5. 4. 2024, na pobudo državnega svetnika Branka Tomažiča, seznanila s Problematiko prodaje kmetijskih zemljišč in gozdov, predvsem v obmejnem pasu, državljanom EU, ki nimajo stalnega oziroma začasnega prebivališča v Sloveniji, in državljanom tretjih držav. Pri obravnavi točke so sodelovali predstavnik Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: ministrstvo) Leon Ravnikar, predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenija (v nadaljevanju: kmetijska zbornica) Roman Žvegljč in predstavnik zainteresirane javnosti dr. Gorazd Bunc. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (v nadaljevanju: Sklad) je podal pisno stališče do obravnavane problematike.

Komisija pri svojem delovanju nenehno poudarja pomen prehranske varnosti ter opozarja na nujnost zaščite kmetijskih zemljišč pred spremembo rabe in zaraščanjem ter njihovega ohranjanja v takem stanju, da je omogočena kmetijska pridelava in prehranska suverenost Slovenije. Po statističnih podatkih v Sloveniji nismo samooskrbni tudi zaradi tega, ker imamo le 853 m² kvadratnih metrov kmetijskih površin na prebivalca, morali pa bi jih imeti približno 2.500 m², da bi bili prehransko suvereni. Torej je izrednega pomena zaščita kmetijskih zemljišč, tudi v smislu, da ta ostanejo v nacionalni lasti in služijo pridelavi hrane s ciljem večje samooskrbe. Žal izkušnje iz prakse kažejo skrb vzbujajoče stanje pri zaščiti kmetijskih zemljišč.

Komisija ugotavlja, da morajo države članice EU pri pripravi zakonodajnih rešitev glede nakupa kmetijskih zemljišč s strani tujih državljanov slediti Razlagalnemu sporočilu Komisije o pridobivanju kmetijskih zemljišč in pravu Evropske unije (Uradni list Evropske unije, 2017/C 350/5). Iz razlagalnega sporočila izhaja, da države članice EU lahko omejijo prodajo kmetijskih zemljišč, da bi ohranile kmetijske skupnosti in spodbujale trajnostno kmetijstvo. Pri tem morajo upoštevati pravo EU, zlasti pravila o prostem pretoku kapitala, ki je ena izmed osnovnih kategorij ustanovitvene pogodbe EU. Usmeritve temeljijo na sodni praksi Sodišča EU, ki zavzema stališče, da se državljani držav članic EU ali pravne osebe, ki so ustanovljene v skladu z zakonodajo drugih držav članic, ne smejo obravnavati v nobenem primeru pridobitve kmetijskih zemljišč manj ugodno kot na dan podpisa Pristopne pogodbe iz leta 2003. Državljanom držav članic EU, OECD in EFTA so torej pri pridobivanju nepremičnin, tudi kmetijskih zemljišč, izenačeni s slovenskimi državljani, kar pomeni, da na ozemlju Republike Slovenije pridobivajo lastninsko pravico na podlagi vseh pravnih temeljev in pod enakimi pogoji, kot veljajo za državljane Republike Slovenije, ter brez posebnih omejitev, ki bi veljale samo za tujce.

Pravne ureditve v sosednjih državah članicah EU kažejo, da je v okviru prava EU možno še dodatno zaščititi nacionalno kmetijsko zemljo v okviru zakonsko določenih pogojev za prodajo. Iz gradiva v zvezi z ureditvijo prometa z zemljišči v sosednjih državah in omejitve z dne 29. 3. 2024, ki ga je pripravil Raziskovalno-dokumentacijski sektor Državnega zbora in je dostopno na spletni strani Državnega zbora, izhaja, da je problem na področju prometa kmetijskih zemljišč na splošno pereč in se z njim ukvarja tudi Evropska komisija. Sosednje države članice EU ščitijo kmetijska zemljišča v prometu z različnimi omejitvami in zahtevami oziroma odobritvami pravnega posla. V Avstriji je lastništvo kmetijskih zemljišč in gozdov praviloma pridržano za kmete oziroma osebe, ki se ukvarjajo z gozdarstvom. Za tujce (izjema so fizične in pravne osebe iz EU, EGP in držav, s katerimi ima Avstrija sklenjene dvostranske mednarodne pogodbe) je potrebna odobritev pravnega posla Komisije za promet z zemljišči pri okrožnem upravnem organu. V Italiji je treba za pridobitev zemljišč na območjih, razglašanih za vojaška, pridobiti dovoljenje lokalnega prefekta, razen za fizične in pravne osebe EU. Na Madžarskem je pridobivanje kmetijskih zemljišč strogo regulirano s številnimi omejitvami, načeloma jih lahko pridobijo le državljani EU in EGP, ki izpolnjujejo pogoje za kmeta. Na Hrvaškem ne morejo biti lastniki kmetijskih zemljišč tuje pravne ali fizične osebe, razen če ni drugače urejeno z mednarodnim sporazumom ali s posebnim predpisom. Republika Hrvaška ima predkupno pravico na kmetijskih zemljiščih po tržni ceni za površine, večje od 10 ha na celini in več od 1 ha na obali. Komisija meni, da bi lahko glede na primerjalno pravni pregled tudi v Sloveniji bolje zaščitili kmetijska zemljišča, kar je nujno, že z vidika prehranske suverenosti.

Sklad je v pisnem odgovoru pojasnil, da nima podatkov o celotnem obsegu prodaje kmetijskih zemljišč tujcem, je pa sam od leta 2012 tujcem prodal 3.456m² zemljišč. Prav tako Sklad ne razpolaga s podatkom o gibanju cen kmetijskih zemljišč, in za ustrezne podatke napotuje na Geodetsko upravo Republike Slovenije. Sklad je pojasnil, da je leta 2023 kupil 129 ha zemljišč v 10-kilometrskem obmejnem pasu po povprečni ceni 1,45 EUR/m². Ob tem je izpostavil, da kupuje kmetijska zemljišča v skladu z načelom gospodarnosti tudi v 10-kilometrskem obmejnem pasu, kar pomeni, da ne odkupi vseh zemljišč, ki so naprodaj.

Predstavniki ministrstva je poudaril, da je problematika prodaje kmetijskih zemljišč zelo obsežna in zajema celotno zemljiško-kmetijsko politiko, ne le prodaje. Slovenija je na repu evropskih držav glede obsega kmetijskih zemljišč na prebivalca, zato bi morali temu vprašanju nameniti večjo pozornost že zaradi zagotavljanja prehranske varnosti. Kljub temu na vladnem nivoju ni zadostnega soglasja glede ustrežnejše ureditve tega področja. Prodaja kmetijskih zemljišč je v Sloveniji urejena z določitvijo predkupnih upravičencev po zakonsko določenem vrstnem redu. V preteklosti je bilo že več poskusov spremembe vrstnega reda, vendar brez uspeha. Leta 2016 je bila predlagano, da bi Sklad dal večjo prioriteto kmetijskim zemljiščem. V času ministra Podgorška je bil podan predlog, da se pri določitvi predkupnega vrstnega reda favorizira lokalnost, torej lokalne kmete, saj je po veljavni ureditvi predkupni upravičenec vsak kmet, ne glede na to, od kod prihaja. Ob enakih pogojih se namreč med kmeti, ki so uvrščeni na isto mesto, predkupno pravico določi po naslednjem vrstnem redu: 1. kmet, ki mu kmetijska dejavnost pomeni edino ali glavno dejavnost; 2. kmet, ki zemljišče sam obdeluje; 3. kmet, ki ga določi prodajalec.

Komisija ugotavlja, da ima Sklad, ki skladno z Razvojno strategijo v zadnjih letih kupuje kmetijska zemljišča na za državo pomembnih območjih (10-kilometrski obmejni pas, vodovarstvena območja ipd.), od leta 2017 zagotovljena finančna sredstva za nakupe kmetijskih zemljišč v višini enega milijona evrov na letni ravni. Ker pa Sklad kupuje kmetijska zemljišča po načelu gospodarnosti, ne more kupiti vseh zemljišč v 10-kilometrskem obmejnem pasu. Pri tem predstavnik ministrstva izpostavlja, da pri nas prodajno ceno kmetijskih zemljišč določi prodajalec, medtem ko se v Franciji, če cena prodajanega kmetijskega zemljišča preseže normalno ceno, ustavi prodaja po pooblaščenem organu SAFER. Ob tem je predstavnik kmetijske zbornice pojasnil, da tovrstno delovanje velikokrat

ni v skladu s trgom oz. tržnimi razmerami. Komisija ugotavlja, da Sklad ne razpolaga s podatki o gibanju cen kmetijskih zemljišč in gozdov v zadnjih petih do desetih letih po posameznih katastrskih občinah, ampak napotuje deležnike, ki želijo tovrstne podatke, na Geodetsko upravo Republike Slovenije.

Predsednik kmetijske zbornice je poudaril, da si želijo, da bi kmetijsko zemljo obdelovali slovenski kmetje, vendar se ti na trgu srečujejo s problematiko visokih oziroma previsokih prodajnih cen kmetijskih zemljišč, da bi jih lahko kupili sicer zakonski prednostni upravičenci - kmetje mejaši, ki bi bili zainteresirani za nakup sosednjih kmetijskih zemljišč. Na terenu se v tej zvezi pojavljajo očitki, da ravno Sklad dviguje cene kmetijskih zemljišč. Po njegovem mnenju je zelo težko najti ustrezen rešitev, vsekakor pa je treba na ustrežnejši način zaščititi obmejni pas. Se pa na kmetijski zbornici zavedajo, da kljub še tako strogi zakonski ureditvi obstajajo obvodi za pridobitev kmetijskih zemljišč, npr. zakonsko dovoljen preužitek.

Predstavniki zainteresirane civilne javnosti je komisija seznanil s problematiko nakupov kmetijskih zemljišč v obmejnem pasu, predvsem s strani avstrijskih državljanov, saj se lokalno prebivalstvo (območje občin Kungota in Pesnica) čuti ogroženo. Poleg vprašanja zagotavljanja samooskrbe in prehranske varnosti je izpostavil nacionalno varnostni vidik, saj se na obmejnem območju z nakupi kmetijske zemlje s strani tujcev ustvarja nemško jedro, kar ima lahko dolgoročno posledice tudi na jezikovnem področju. Polemiziral je zakonski prednostni vrstni red pri nakupu kmetijskih zemljišč, po katerem ima kmet mejaš absolutno prednost in pomanjkanje dodatnega varnostnega elementa v obmejnem pasu. Opozoril je, da v EU glavno merilo predstavlja denar. Predlagal je povečanje razpoložljivih sredstev Sklada za nakupe v 10-kilometrskem obmejnem pasu. Komisija se strinja, da veljavna zakonska ureditev ne zagotavlja ustrezne varnosti kmetijskih zemljišč kot slovenskega ozemlja pred nakupi tujcev, saj na ta način Slovenija izgublja svoje ozemlje. Ob tem je tudi opozoril, da avstrijski državljanji dobijo brezobrestne kredite za nakup kmetijske zemlje tudi v Sloveniji. Komisija poudarja, da je nujen razmislek o spremembi zakonodaje in pristojnost odobritve pravnega posla pri prometu s kmetijskimi zemljišči, gozdom ali kmetijo v obmejnem pasu iz upravnih enot prenesti na Ministrstvo za obrambo.

Glede na to, da Sklad ne razpolaga s podatki o obsegu prodaje kmetijskih zemljišč in gozdov državljanom EU in tretjim državljanom v Sloveniji po posameznih letih, je vprašanje informiranosti strokovne in širše javnosti v zvezi s postopki prodaje kmetijskih zemljišč po mnenju komisije neustrezno urejeno. Pri tem komisija ugotavlja, da tudi upravne enote ne vodijo posebne evidence o odobrenih pravnih poslih. Nekaj podatkov je zbralo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v okviru odgovora na poslansko vprašanje v zvezi z nakupi kmetijskih zemljišč v obmejnem pasu (kaj bo ministrstvo naredilo, da zaščiti slovenski nacionalni interes, t. j. kmetijsko obdelovalno zemljo, da se lastniška struktura v obmejnem pasu ob avstrijski in madžarski meji dokončno ne spremeni ter pristane v tujih rokah). Komisija ugotavlja, da je ministrstvo pridobilo podatke za 2022 in 2023 za območje upravnih enot Gornja Radgona, Murska sobota, Lendava in Pesnica ter pri tem ocenilo, da nakup kmetijskih zemljišč s strani tujih državljanov ni zaskrbljujoč.

Na vprašanje, ali Sklad oziroma upravne enote preverjajo, ali se je ponudba pri prodaji kmetijske zemlje oziroma gozda na oglasni deski dejansko realizirala v višini ponujene vrednosti, je bilo komisiji pojasnjeno, da Sklad nima možnosti preverjanja realizacije cen. Z objavo ponudbe za prodajo kmetijskega zemljišča na oglasni deski upravna enota na nek način prevzame prodajo, zato bi morala po mnenju komisije tudi nadzirati realizacijo prodajne cene. Komisija meni, da je treba vprašanje nadzora nad ponujeno in realizirano ceno kmetijskih zemljišč, ki velikokrat niti ne ustrezajo dejanski vrednosti kmetijskih zemljišč, zakonsko urediti s ciljem zaščite kmetijske zemlje in ohranjanja njene prvotne in bistvene namembnosti (pridelava hrane) ter na ta način preprečiti cenovne špekulacije ter izigravanje oziroma neupoštevanje prednostnega vrstnega reda.

* * *

Komisija je po opravljeni razpravi sprejela naslednje **s k l e p e**:

- 1. Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano se je seznanila s problematiko prodaje kmetijskih zemljišč in gozdov, predvsem v obmejnem pasu, državljanom EU, ki nimajo stalnega oziroma začasnega prebivališča v Sloveniji, in državljanom tretjih držav. Ob upoštevanju primerjalno pravne ureditve varovanja kmetijskih zemljišč in gozdov v sosednjih državah članicah EU komisija meni, da je možna obsežnejša zaščita kmetijskih zemljišč in gozdov tudi pri nas.**
- 2. Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano poziva k spremembi zakonske ureditve področja prometa s kmetijskimi zemljišči in gozdovi s ciljem večje zaščite namembnosti teh zemljišč in zagotavljanja prehranske suverenosti ter nacionalno varnostne zaščite obmejnega pasu.**
- 3. Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano meni, da je treba vzpostaviti mehanizme za preverjanje primernosti prodajne cene kmetijskih zemljišč in gozdov. S ciljem ohranjanja namembnosti kmetijskih zemljišč in preprečevanja špekulacij bi bilo smiselno nadzirati vsakokratno prodajo kmetijskih zemljišč na način, da se preveri, ali so bila dejansko plačana po ceni iz odobrenega pravnega posla, ter morebitna odstopanja ustrezno sankcionirati.**

Ad 2)

Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je, na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB, 95/09 - odl. US, 21/13 - ZFDO-F, 81/18 - odl. US in 16/23) ter 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23), sprejela naslednje

M N E N J E

k Problematiki razlaščenja zemljišč v lasti lovskih družin (št. 720-03-2/2024/3)

Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: Komisija) se je na 18. seji 5. 4. 2024, na pobudo Lovske zveze Slovenije, seznanila s problematiko razlaščenja zemljišč v lasti lovskih družin. V razpravi so sodelovali Alojz Kovšca, predsednik Lovske zveze Slovenije (v nadaljevanju: lovska zveza), in predstavniki Lovskih družin: Tomislav Kovačič, Poljčane, Lidija Šmigoc, Markovci in Robert Pregrad, Ljutomer, ter predstavniki Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: ministrstvo za kmetijstvo) Gregor Meterc, Urška Srnel in Maja Žbogar.

Komisija je bila na podlagi gradiva lovske zveze, ki ga je podrobneje predstavil njen predsednik Alojz Kovšca ter dodatno pojasnili predstavniki lovskih družin, seznanjena, da se lovske družine soočajo z »razlaščenjem« kmetijskih in gozdnih zemljišč, torej nepremičnega premoženja. Ta zemljišča so imele lovske družine za opravljanje svoje dejavnosti in so bila do privatizacije zemljišč, v tedanjem družbenoekonomskem sistemu, kategorizirana kot družbena lastnina, čeprav je bila večina kmetijskih zemljišč in gozdov pridobljenih z odplačnimi pravnimi posli na podlagi kupoprodajnih pogodb s fizičnimi osebami in s sredstvi, ki so jih zbrali njeni člani z namenom opravljanja lovske dejavnosti. Leta 1993 je bil sprejet

Zakon o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (v nadaljevanju: ZSKZ), ki v 14. členu določa, da se kmetijska in gozdna zemljišča v družbeni lastnini, ne glede na to, ali so bila pridobljena odplačno ali neodplačno, prenesejo na Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (v nadaljevanju: Sklad). Lovska zveza meni, da normativna ureditev lastninskega preoblikovanja kmetijskih zemljišč in gozdov, na katerih je bila v zemljiški knjigi na dan uveljavitve ZSKZ vpisana družbena lastnina s pravico uporabe v korist lovskih organizacij, ni ustrezna, ker krši načelo enakosti pred zakonom, saj so lovske organizacije te nepremičnine kupile in postale njihove lastnice. Lovska zveza ima v svoji organizacijski sestavi 411 lovskih družin – upravljavk lovišč, ki so imela skupaj približno 200 ha zemljišč. Do zdaj je bilo na podlagi podpisov pogodb o prenosu kmetijskih zemljišč za 14 % zemljišč izveden zemljiškoknjižni prenos lastninske pravice na Republiko Slovenijo, za 42 % zemljišč je bil zaradi nasprotovanja lovskih družin izveden prenos na podlagi pravnomočnih odločitev sodišč, za 44 % zemljišč pa postopki prenosa zemljišč še niso zaključeni. LZS pri tem izpostavlja, da je v zadnjem času Sklad, ki predvsem od leta 2005 pošilja lovskim organizacijam v podpis pogodbe za neodplačni prenos zemljišč na podlagi 14. člena ZSKZ, pospešil svoje dejavnosti na tem področju.

Lovska zveza izpostavlja, da imajo vse lovske družine, vključno z matično organizacijo, zemljišča, ki jih uporabljajo izključno za doseganje ciljev gospodarjenja z divjadjo, torej z njimi gospodarijo v smislu pridelave krme za divjad (krmne njive) oziroma pasišč za divjad z namenom zadrževanja divjadi pred vdorom na obdelovalne kmetijske površine, torej opravljajo dejavnost, ki je kompatibilna kmetijski. Na ta način ohranjajo življenjsko okolje za divjadi in druge prostoživeče živali, preprečujejo razsežnosti škod po divjadi in ohranjajo biološko in krajinsko pestrost.

Lovska zveza se ne strinja z veljavno ureditvijo v ZSKZ glede prenosa kmetijskih in gozdnih zemljišč, s katerim so upravljale lovske družine in njihove zveze. Zakon o društvih (Ur. l. RS 60/95) je med drugim določil, da se družbena lastnina, s katero razpolagajo društva (lovske družine so bile in so tudi zdaj društva), lastninsko preoblikujejo v skladu s posebnimi zakoni, v tem primeru je to Zakon o divjadi in lovstvu, kjer pa je urejeno samo lastninjenje družbenega premoženja upravljavcev gojitvenih lovišč, ne pa tudi lovskih družin. Lovske organizacije so nosilke trajnostnega gospodarjenja z divjadjo v Republiki Sloveniji, delujejo v javnem interesu in imajo status nevladnih organizacij. Nepremičnine, ki so jih v preteklosti pridobile, potrebujejo za opravljanje svojega poslanstva. Kljub številnim pobudam Lovske zveze, podanih tako resornemu ministrstvu kot Vladi, ostaja nerešeno vprašanje odvzema zemljišč lovskim organizacijam na podlagi 14. člena ZSKZ, ob tem da so bile zakonske spremembe tega člena že dvakrat v proceduri, žal neuspešno.

Predstavniki ministrstva za kmetijstvo je izpostavil, da se zavedajo obravnavane problematike. Zadevo so skušali reševati na različne načine, tudi s predlogom za dopolnitev Zakona o divjadi in lovstvu s členom, ki bi vzpostavil pravno podlago za neodplačen prenos državnega premoženja, ki je bilo v preteklosti od lovskih organizacij, nazaj na lovske organizacije. Na ministrstvu za kmetijstvo so predlagano ureditev utemeljevali z zgodovinskimi dejstvi. Vendar je predlog v medresorskem usklajevanju dobil negativno mnenje ostalih ministrstev, čemur je nasprotoval tudi Sklad, zato predlog ministrstva za kmetijstvo ni bil vključen v predlog zakona. Prav tako so bili neuspešni s predlagano spremembo Zakona o kmetijskih zemljiščih, na podlagi katere bi moral Sklad dati ta zemljišča v zakup lovskim organizacijam, saj ni bil deležen širše medresorske podpore. Ob tem predstavniki ministrstva za kmetijstvo izpostavljajo, da je zadeva glede prenosa kmetijskih in gozdnih zemljišč lovskih organizacij na državo pravno formalno zaključena na podlagi ZSKZ iz leta 1993, ko je bil določen prenos premoženja na državo. Temu je pritrdilo tudi Ustavno sodišče, vendar zadeve še niso urejene v zemljiški knjigi.

Sklad se je do obravnavane problematike opredelil pisno. Iz odgovora izhaja, da so predmet pogodb o prenosu kmetijskih zemljišč in gozdov, ki jih Sklad na podlagi 14. člena ZSKZ sklepa z lovskimi družinami, kmetijska zemljišča, kmetije in gozdovi, ki so bila na dan 11. 3. 1993, ko je začel veljati ZSKZ, družbena lastnina v uporabi lovskih družin in niso bila njihova last. Ustavno sodišče je v odločbi št. U-I-78/93 z dne 18. 10. 1995 med drugim odločilo, da določbe prvega, drugega, četrtega in petega odstavka 14. člena ZSKZ niso v neskladju z Ustavo, ter tudi, da je lovska družina upravljala in uporabljala kmetijska zemljišča v družbeni lastnini za svoje dejavnosti, na njih pa ni imela lastninske pravice. ZSKZ je ta zemljišča poddržavil enako kot vsa družbena kmetijska zemljišča, ne glede na to, s katerimi sredstvi so bila kupljena oziroma na kakšen način so bila pridobljena. Ker lovske družine tudi po izdaji ustavne odločbe podpis pogodbe o prenosu kmetijskih zemljišč in gozdov v gospodarjenje Sklada pogosto zavračajo, je Sklad pravice in pravne interese države primoran zavarovati in udejanjiti po sodni poti, z vlaganjem tožb na ugotovitev lastninske pravice Republike Slovenije. Posledično se je oblikovala ustaljena in obsežna sodna praksa, ki izpostavlja, da so kmetijska zemljišča lovske družine lahko pridobile le po predpisih o prometu s kmetijskimi zemljišči na podlagi predkupne pravice kmetijske organizacije, zato so bila kmetijska zemljišča le v družbeni lastnini.

* * *

Komisija se strinja, da veljavna ureditev, po kateri so poddržavljena tudi kmetijska in gozdna zemljišča lovskih organizacij, pridobljenih na podlagi odplačnih pravnih poslov s fizičnimi osebami, ni ustrezna, saj prekomerno posega v pravico do zasebne lastnine. Komisija meni, da bi morala odplačno pridobljena zemljišča ostati v lasti lovskih organizacij, v nasprotnem primeru lahko govorimo celo o kraji premoženja. Podržavljenje odplačno pridobljenih zemljišč s ponudbo dolgotrajnega najema ni ustrezna rešitev in lahko pomeni tudi kršitev načela enakopravnosti, saj za določene, prav tako v prejšnjem sistemu družbene organizacije, veljajo drugačna pravila. Lovci so upravičeno nezadovoljni, ker se jim na nek način jemlje osnovna sredstva za njihovo delovanje, to je trajnostno upravljanje z divjadjo, ki je v danih zakonskih okvirih že tako oteženo. Na to je opozoril tudi Državni svet v preteklem mandatu, ko je predlagal spremembe in dopolnitve Zakona o divjadi in lovstvu, ki pa ni dobil podpore v Državnem zboru, tudi z argumentom, da se pripravlja sistematična in celovita sprememba tega zakona, ki pa še ni bila vložena. Ob tem komisija izpostavlja tudi pomen javnega mnenja o lovstvu v času, ko "zaščitniki živali" in nasprotniki lova, skušajo lov prikazati kot nekakšno užitekstvo. Lovstvo je treba ustrezno promovirati in v javnosti predstaviti kot častno delo ter lovce kot nujne in nepogrešljive varuhe narave.

Komisija pri svojem delovanju že dalj časa izpostavlja tudi problematiko obsežnih škod po divjadi in velikih zvereh ter neizplačevanja pravičnih odškodnin. Za škodo po divjadi so odgovorni upravljavci lovišč, torej lovske družine, zato jim je treba omogočiti ustrezne pogoje za delovanje. Kot ugotavlja komisija, imajo oz. so imele vse lovske družine, vključno z matično organizacijo, zemljišča, ki jih uporabljajo izključno za doseganje ciljev gospodarjenja z divjadjo, torej z njimi gospodarijo v smislu pridelave krme za divjad (krmne njive) oziroma pasišč za divjad z namenom zadrževanja divjadi pred vdorom na obdelovalne kmetijske površine. To pomeni, da opravljajo dejavnost, ki je kompatibilna s kmetijsko dejavnostjo. Na ta način ohranjajo življenjsko okolje divjadi in drugih prostoživečih živali (tudi z vzpostavljanjem remiz za malo divjad), preprečujejo razsežnosti škod po divjadi in ohranjajo biološko in krajinsko pestrost. Ta zemljišča so lovci po pojasnilu predstavnice Lovskega društva Markovci kupovali v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja, zato je nesprejemljivo, da jim jih zdaj Sklad jemlje. Tudi na resornem ministrstvu se strinjajo, da urejanje statusa premoženja lovskih organizacij na podlagi ZSKZ ni ustrezna, vendar Sklad vztraja pri prepisu kmetijskih in gozdnih zemljišč na Republiko Slovenijo, ob tem pa ponuja brezplačen najem

za 99 let. Za lovske organizacije to nikakor ni sprejemljiva rešitev, ker je povezana z velikim rizikom predčasne odpovedi najemne pogodbe. Poleg tega tudi izkušnje nekaterih lovskih družin, katerih premoženje je že bilo preneseno na državo, ne govorijo v prid tovrstni rešitvi.

Kot ugotavlja komisija, lovci terjajo pravično rešitev, saj menijo, da se neupravičeno izvaja nacionalizacija njihovega premoženja na podlagi ZSKZ, katerega namen naj bi bil ohranjanje kmetijskih zemljišč. Ob tem izpostavljajo slabo upravljanje Sklada s kmetijskimi zemljišči, ki se zaraščajo, in sporno prakso pri oddajanju kmetijskih zemljišč v najem za t. i. »industrijsko kmetovanje« zaradi subvencij in ne prvenstveno družinskim kmetijam. Ob tovrstnem poslovanju, ko veliki najemniki ogradijo velike komplekse najetih zemljišč, se npr. jelenjad premika na neograjene kmetijske površine in povzroča škodo, ki so jo oškodovancem dolžne povrniti lovske družine v skladu z veljavno področno zakonodajo, za katero lovci že dalj časa izpostavljajo potrebo po spremembi. Lovska zveza izpostavlja pomisleke, da gre za eno večjih špekulacij, saj se bo na področju lovskih družin, kjer gre za relativno malo zemljišč, oblikovala sodna praksa, ki bo kasneje uporabljena tudi za ribiška, planinska in turistična društva oz. zveze. Lovska zveza veljavno ureditev moralno obsoja in apelira na noveliranje ZSKZ oziroma predlagajo, da se sprejmejo ustrezne zakonske rešitve. Nekateri predstavniki lovskih družin celo menijo, da bodo v nasprotnem primeru primorani razmisliti tudi o državljanski nepokorščini in ne bodo izvajali koncesijskih pogodb. Komisija izpostavlja, da državljanska nepokorščina zagotovo ni pravi način reševanja obravnavane problematike, ampak predlaga, da se pristojne institucije pozove, da skušajo v dogovoru z vsemi deležniki poiskati konsenz za ustrezno rešitev.

Komisija meni, da je veljavno ureditev moč spremeniti, kljub odločbi Ustavnega sodišča št. U-I-78/93, ki jo izpostavlja Sklad. Pri tem ugotavlja, da mnenje Ustavnega sodišča ni bilo soglasno in so bila podana tri ločena mnenja. Tako npr. dr. Ude v ločenem mnenju med drugim navaja: »Pri lastninjenju bi bilo treba upoštevati, ali je lovska družina kupila določeno nepremičnino s pravnim poslom in za njo plačala tržno ceno. Kolikor pa bi lovska družina celo dokazala, da so sredstva za nakup zemljišča zbrali njeni člani, bi bilo po mojem mnenju to zemljišče vsaj v fazi lastninjenja treba obravnavati kot zemljišče v zasebni lasti. Ker tega izhodišča določbi prvega in drugega odstavka 14. člena ne upoštevata, sta ti določbi glede lovskih družin po mojem mnenju v nasprotju tudi s 33. členom Ustave, to je z ustavno določbo, ki zagotavlja pravico do zasebne lastnine.« Dr. Šinkovec je menil, da »...Te nepremičnine imajo torej poseben namen in posredno varujejo divjad kot državno lastnino. Če že izpodbijani zakon ni dosledno uredil premoženja društev, bo to moral urediti pričakovani zakon o društvih in pričakovani zakon o lovstvu, kjer bo potrebno upoštevati naravo in namen stvari.« Komisija meni, da je smiseln ponoven razmislek o spremembi Zakona o kmetijskih zemljiščih ali Zakona o divjadi in lovstvu na način, da se vzpostavi pravna podlaga za obvezni brezplačni prenos državnega premoženja nazaj na lovske organizacije. Ob tem je bila podana primerjava s primerljivim nefunkcionalnim zakonodajnim urejanjem področja agrarnih skupnosti z namenom, da pri urejanju premoženja lovskih organizacij ne bo prišlo do podobnih težav kot pri agrarnih skupnostih, kjer ni avtomatizma za prenos premoženja s strani države na agrarne skupnosti in kjer so že podani ustavno pravni pomisleki glede upravičenosti tovrstnega prenosa.

Komisija je po opravljeni razpravi sprejela naslednje **s k l e p e**:

- 1. Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano se je seznanila s problematiko razlaščenja zemljišč lovskih organizacij na podlagi 14. člena Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 19/10 - uradno prečiščeno besedilo, 56/10 – ORZSKZ16, 14/15 – ZUUJFO, 9/16 – ZGGLRS in 36/21 – ZZIRDK).**

2. Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predlaga, da se organizira skupen sestanek predstavnikov Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, Lovske zveze Slovenije in Komisije za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano s ciljem iskanja oziroma ponovnega tehtanja ustreznih rešitev za obravnavano problematiko.
3. Komisija za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano meni, da je treba pripraviti spremembo zakonodaje na način, da lovskim organizacijam ne bo odvzeto nepremično premoženje (kmetijska zemljišča in gozdovi), ki so ga pridobile z odplačnimi pravnimi posli oziroma da bo tovrstno poddržavljeno premoženje s strani države brezplačno preneseno nazaj na lovske organizacije.

Ad 3)

Komisija je soglasno potrdila zapisnik 17. seje komisije.

Ad 4)

Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na 18. seji 5. 4. 2024, na podlagi šestega odstavka 29. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23) in tretjega odstavka 5. člena Pravilnika o organizaciji posvetov in drugih dogodkov v državnem svetu, sprejela naslednji

sklep:

Komisija DS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano bo skupaj z Trgovinsko zbornico Slovenije in Zadružno zvezo Slovenije soorganizirala posvet DVIG SLOVENSKE SAMOOSKRBE V CELOTNI VERIGI OD KMETA DO TRGOVINE, v petek, 14. junija 2024, ob 10. uri, v dvorani Državnega sveta Republike Slovenije.

Obrazložitev:

Član komisije Marko Staroveški je predstavil namen posveta, ki je v prekinitvi napetosti med deležniki v celotni prehranski verigi ter spodbudi k povečanju samooskrbe s hrano v Sloveniji na segmentu proizvodov, za katere v naši državi obstajajo pogoji za pridelavo in predelavo. Cilj posveta je poiskati sistemske rešitve za zagotavljanje prehranske varnosti s stabilno pridelavo in predelavo ter dobavo varne, kakovostne in potrošniku dostopne hrane, upoštevajoč standarde na nacionalni ravni in ravni Evropske unije. Z namenom zasledovanja teh ciljev želijo pobudniki posveta identificirati zaznane slabosti in težave v verigi preskrbe s hrano z vidika posameznega deležnika, tudi v smislu odprave administrativnih ovir, ter oblikovati predloge za izboljšanje stanja. Na posvetu bodo predstavljene tudi številne dobre prakse, ki jih že izvajajo nekateri deležniki v verigi preskrbe s hrano v Sloveniji in v širši regiji.

* * *

Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na 18. seji 5. 4. 2024, na podlagi šestega odstavka 29. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08,

73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23) in tretjega odstavka 5. člena Pravilnika o organizaciji posvetov in drugih dogodkov v državnem svetu, sprejela naslednji

sklep:

Komisija DS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano bo skupaj z Kmeitjsko gozdarsko zbornico Slovenije soorganizirala posvet OMEJEVANJA LASTINSKE PRAVICE NA KMETIJSKIH ZEMLJIŠČIH IN GOZDOVIH TER ODŠKODNINE, v ponedeljek, 10. junija 2024, ob 11.30 uri, v dvorani Državnega sveta Republike Slovenije.

Obrazložitev:

Predsednik komisije Branko Tomažič je predstavil namen posveta. Obseg zaščitenih območij v Sloveniji presega šestdeset odstotkov njene površine. Gre zlasti za gozdna in kmetijska zemljišča, kjer pogoji zelenega prehoda stopnjujejo omejevanje lastninskih pravic. Prizadeti kmetje in lastniki gozdov v zadnjih letih poročajo o vse večjem omejevanju opravljanja svoje dejavnosti vse do njene popolne prepovedi. Na gozdnih zemljiščih se okoljevarstveni ukrepi preko zavračanja odločb o sečnji in gradnji infrastrukture izvajajo že ves čas, medtem, ko na kmetijskih zemljiščih prehajajo iz prostovoljnih v obvezne. Ker gre za konkretne posege v lastnino se postavlja vprašanje ali je sistem uveljavljanja omejitev skladen z ustavo. Po zadnjih ugotovitvah Ustavnega sodišča bi namreč morali biti prizadeti lastniki aktivno vključeni v postopek še pred sprejemom pravnega akta s katerim se omeji razpolaganje z lastnino. Brez takšnega sodelovanja naj lastnik ne bi imel ustreznih možnosti, da bi zaščitil svoje interese, država pa ne more pridobiti nujnih informacij, da bi izpeljala skrbno tehtanje med javnim in zasebnim interesom. Prav tako brez sodelovanja prizadetih tudi nihče ne more procesno preveriti strokovnih podlag za omejevanje razpolaganja z lastnino. Varovanje narave in podnebne spremembe lahko upravičeno postavljajo javni interes pred zasebnega, vendar država ne more izvajati posegov v lastnino mimo ustave in omejevati lastnine brez nadomestil.

* * *

Pobuda za nadzor učinkovitosti neposrednih plačil v kmetijstvu v smislu večje samooskrbnosti in prehranske varnosti (št. 322-01-3/2024/1)

Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na 18. seji 5. 4. 2024, na pobudo državnega svetnika Branka Tomažiča, predstavnika kmetov, sprejela sklep, da na podlagi 66. in 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23) predlaga, da se na Računsko sodišče Republike Slovenije naslovi naslednja

p o b u d a:

Računsko sodišče Republike Slovenije naj kot vrhovna neodvisna revizijska institucija, ki nadzira celotno porabo javnih sredstev, v okviru svojih pooblastil preveri, ali so sredstva za ukrepe neposrednih plačil v kmetijstvu dovolj učinkovita za zagotavljanje cilja prehranske varnosti in samooskrbe.

Obrazložitev:

Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v okviru svojih pristojnosti ves čas naslavlja problematiko nezadostne prehranske samooskrbe in s tem nacionalne prehranske varnosti. Ugotavlja, da kmetijska politika ne dosega v zadostni meri cilja povečanja prehranske samooskrbe, kljub državnim in evropskim sredstvom, ki so namenjena področju kmetijstva. Kmetijski sektor je v negotovosti, saj je kmetijska zemlja premalo zaščitena, zaradi novih in pogosto nerazumnih okoljskih zahtev se opušča kmetijstvo, prav tako se čedalje manj mladih odloča za prevzem in nadaljevanje kmetijske dejavnosti. Prevelika prehranska odvisnost negativno vpliva na varnost države in njenih prebivalcev, kar se je nedavno izkazalo med pandemijo Covid-19 in vojno v Ukrajini. Tovrstni globalni dogodki lahko hitro prizadenejo izredno majhen slovenski trg, še posebej, če upoštevamo, da smo prehransko odvisnosti. Zato je nujno krepiti domačo pridelavo hrane in s tem zagotoviti prehransko varnost.

Neposredna plačila v kmetijstvu predstavljajo finančno podporo, ki jo prejmejo kmetje neposredno od države ali Evropske unije. Namen teh plačil je spodbuditi trajnostno kmetovanje, ohranjanje podeželja, izboljšanje dobrobiti živali, varstvo okolja in podporo pri doseganju socialnih ciljev, kot so ohranjanje delovnih mest in življenjski standard na podeželju. Kljub dodeljevanju neposrednih plačil se kmetijstvo sooča s številnimi izzivi. Zdi se, da so ukrepi pretežno usmerjeni k ohranjanju narave in kot taki delujejo bolj proti kmetovanju in pridelavi hrane (kako pridelati manj), saj se njihov učinek v praksi kaže v manjši pridelavi hrane. S tem se oddaljujemo od primarnega cilja večje prehranske samooskrbnosti in s tem prehranske varnosti in suverenosti Slovenije. Prehranska samooskrba in prehranska varnost se nanaša na zmožnost države, da zadostuje potrebam prebivalstva po hrani s trajnostno in zanesljivo proizvodnjo ter predstavlja temeljni steber nacionalne varnosti in dobrobiti prebivalstva. Komisija ugotavlja, da v Sloveniji prehranska varnost ni zagotovljena, saj je samooskrba pod zelenimi pragom, število kmetij upada, še bolj zaskrbljujoče pa je dejstvo, da se kmetijska zemljišča prodajajo tujcem, tudi v obmejnem pasu. To povzroča skrb v smislu nacionalne varnosti in vpliva na domačo proizvodnjo hrane ter suverenost na tem področju.

Sistem neposrednih plačil vsebuje različne intervencije oziroma plačila, ki jih kmetje lahko prejmejo, če izpolnjujejo predpisane pogoje. Ob tem komisija ugotavlja, da so ukrepi zelo razdrobljeni, ob tem pa so zahteve v nacionalnem Strateškem načrtu Skupne kmetijske politike (v nadaljevanju: strateški načrt) strožje oz. obsežnejše, kot jih predpisuje Evropska unija, kar še bolj otežuje pridobivanje evropskih sredstev. Evropska ureditev gre v smeri poenostavitve zahtev, povezanih z okoljem, čemur bi morali slediti tudi v Sloveniji, saj bi s tem zaustavili drobljenje ukrepov (intervencij in podintervencij). Treba je preveriti, ali je strateški načrt pravilno zastavljen in sredstva za kmetijstvo smotno razdeljena in usmerjena k ciljev povečanja prehranske varnosti. Pri nadzoru neposrednih plačil v kmetijstvu naj se preveri učinkovitost po posameznih področjih, kot je npr. ekološko kmetijstvo, kjer je ponudba ekoloških živil, kljub velikim vložkom, nezadostna. Javni zavodi, ki so zavezani k obveznem naročanju ekoloških živil, namreč poročajo o težavah pri dobavi slovenskih ekoloških živil.

Glede na navedeno bi bilo smiselno, da Računsko sodišče Republike Slovenije preveri učinkovitost neposrednih plačil v kmetijstvu v Sloveniji v zadnjih letih. Komisija meni, da so takšna preverjanja in usmeritve ključna za zagotavljanje transparentnosti, odgovornosti in izboljšanja sistemov podpore kmetijstvu in nujna za trajnostno in stabilno prihodnost kmetijske dejavnosti v državi.

* * *

Članica komisije Jasmina Opec Vöröš je izpostavila letošnjo problematiko zakasnelih izplačil kmetijskih subvencij. Komisija se je strinjala, da je zadeva pereča in jo bo obravnava na naslednji seji.

Sekretarka komisije:
mag. Eva Obreza Modic

Predsednik:
Branko Tomažič